

RAPPORT

Natuurtoets realisatie 12 woningen Bentelo

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en
Natuurnetwerk Nederland

Klant: Gemeente Hof van Twente

Referentie: BF6214WATRP1807101023

Versie: 0.1/Concept

Datum: 23 juli 2018

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Chopinlaan 12
9722 KE GRONINGEN
Netherlands
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets realisatie 12 woningen Bentelo

Ondertitel: Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk
Nederland

Referentie: BF6214WATRP1807101023

Versie: 0.1/Concept

Datum: 23 juli 2018

Projectnaam: CPO Bentelo

Projectnummer: BF6214-101-100

Auteur(s): Arne Kijk in de Vegte

Opgesteld door: Arne Kijk in de Vegte

Gecontroleerd door: Jeroen Groenendijk

Datum/Initialen: 23-07-2018/JG

Goedgekeurd door:

Datum/Initialen:

Classificatie

Vertrouwelijk

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	<u>33</u>
1.1	Aanleiding	<u>33</u>
1.2	Doelstelling	<u>33</u>
2	Juridisch kader	<u>44</u>
2.1	Inleiding Wet natuurbescherming	<u>44</u>
2.2	Natura 2000	<u>44</u>
2.2.1	Programma aanpak stikstof (PAS)	<u>55</u>
2.3	Beschermde soorten (Wnb H3)	<u>66</u>
2.3.1	Verbodsbepalingen	<u>66</u>
2.3.2	Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden	<u>77</u>
2.3.3	Mitigerende maatregelen	<u>88</u>
2.3.4	Zorgplicht soortenbescherming	<u>88</u>
3	Plangebied en voorgenomen ingreep	<u>1010</u>
4	Methodiek	<u>1213</u>
5	Natuurtoets – Soortenbescherming	<u>1314</u>
5.1	Vaatplanten	<u>1314</u>
5.2	Grondgebonden zoogdieren	<u>1314</u>
5.3	Vleermuizen	<u>1415</u>
5.4	Broedvogels	<u>1415</u>
5.5	Amfibieën	<u>1516</u>
5.6	Reptielen	<u>1516</u>
5.7	Vissen	<u>1516</u>
5.8	Ongewervelden	<u>1516</u>
5.9	Algemene zorgplicht	<u>1616</u>
6	Gebiedsbescherming	<u>1718</u>
6.1	Natura-2000	<u>1718</u>
6.2	Natuurnetwerk Nederland	<u>1819</u>
7	Conclusie en aanbevelingen	<u>1920</u>
7.1	Soortbescherming	<u>1920</u>
7.2	Gebiedsbescherming	<u>1920</u>

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Hof van Twente is voornemens woningbouw te realiseren aan de westzijde van de dorpskern van Bentelo. Het uitvoeren van dit project is een ruimtelijke ontwikkeling. Voor de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen is het noodzakelijk om de mogelijke effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden in beeld te brengen en eventueel maatregelen te treffen en/of een ontheffing/vergunning aan te vragen. Deze rapportage beschrijft de mogelijke effecten op beschermde soorten en gebieden.

1.2 Doelstelling

Het doel van deze rapportage is om de geplande activiteiten te toetsen aan de soorten- en gebiedsbescherming uit de Wet natuurbescherming (hierna Wnb), en te toetsen aan Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN).

De toetsing bestaat uit onderstaande punten:

- Het vaststellen van het eventuele voorkomen van beschermde soorten in het plangebied;
- Beoordelen of het voorgenomen project leidt tot verbodsovertredingen van de Wnb t.a.v. de soortenbescherming;
- Het analyseren van eventuele effecten op Natura 2000-gebieden en NNN;
- Het bepalen van de noodzaak tot aanvullend onderzoek en het doen van aanbevelingen over de te doorlopen procedures en vervolgstappen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het juridisch kader weergegeven waarin de wet- en regelgeving van de Wnb en NNN wordt beschreven. In hoofdstuk 3 wordt de voorgenomen ingreep en het plangebied met de directe omgeving besproken. In hoofdstuk 4 is de werkwijze van de toetsing beschreven en in hoofdstuk 5 en 6 is de toetsing aan de soortbescherming en gebiedsbescherming beschreven. Hoofdstuk 7 bevat de conclusies en aanbevelingen van de toetsingen en tenslotte is in hoofdstuk 8 de gebruikte literatuur weergegeven.

2 Juridisch kader

2.1 Inleiding Wet natuurbescherming

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt sindsdien de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet, en de Boswet. De wet bevat regels voor de bescherming van in het wild levende diersoorten en de belangrijkste natuurgebieden in Nederland. Daarnaast bevat de wet onder meer bepalingen over de jacht en over houtopstanden.

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wnb in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. De Europese regelgeving, met name de Vogel- en habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van deze wet. Het instrumentarium van de Wnb sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet. De uitwerking van de wet is vastgelegd in de regeling en het besluit natuurbescherming¹.

2.2 Natura 2000

Natuurwaarden zijn op verschillende manieren beschermd, via het wettelijk spoor en via de ruimtelijke ordening. Internationale richtlijnen, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, hebben een vertaling gekregen naar Nederlandse wetten. Sinds 1-1-2017 vormt de Wnb het wettelijk kader voor bescherming van zowel natuurgebieden (Natura 2000, NNN) als soorten en houtopstanden.

De Wnb beschrijft in hoofdstuk 2 de juridische basis voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden en stelt de kaders voor de beoordeling van activiteiten die (mogelijk) negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden. Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn moeten Natura 2000-gebieden² aangewezen worden om habitats en soorten van Europees belang te beschermen. De provincie heeft de vrijheid om gebieden buiten de EHS/het NNN aan te wijzen als bijzondere provinciale natuurgebieden. Hiervoor gelden vooralsnog niet de verbodsbepalingen uit de wet maar zal de provincie zelf kaders moeten stellen in beleidsregels of verordening.

De beoordeling van plannen, projecten en andere handelingen is geregeld onder Wnb art. 2.7

Artikel 2.7

1. Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien is voldaan aan artikel 2.8, met uitzondering van het negende lid.
2. Het is verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die geleid op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

Dit betekent dat er een passende beoordeling opgesteld dient te worden en dat het bestuursorgaan de vergunning alleen af mag geven als de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000 gebied niet aangetast worden. Mochten er significante gevolgen zijn dan dient een ADC (alternatieve oplossingen, dwingende redenen van groot openbaar belang en compensatie) toetsing doorlopen te worden en kan vergunning alleen verleend worden als aan alle voorwaarden wordt voldaan

¹ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0038662/2017-01-01>

² Per 1-1-2017 is de status 'Beschermd natuurmonument' vervallen. Deze gebieden vallen nu onder de ruimtelijke bescherming van Natuurnetwerk Nederland

(geen alternatieve oplossingen, dwingende reden van groot openbaar belang en compensatie). De voorwaarden staan vermeld in art 2.8 van de wet.

Conform de EU-richtlijn kan gewerkt worden met een Voortoets in de oriëntatiefase. Een Voortoets kan drie mogelijke uitkomsten hebben:

- Er is zeker geen negatief effect. Er is geen vergunning op grond van de Wnb nodig.
- Negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten, maar deze zijn zeker niet significant. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, maar wel meetbaar en merkbaar, dient daarvoor mogelijk een zogenoemde Verslechtings- en Verstoringstoets uitgevoerd te worden, aanvullend op de Voortoets.
- Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een Passende beoordeling vereist, aanvullend op de Voortoets.

Ook ontwikkelingen buiten Natura 2000-gebieden kunnen onder deze wet vergunningsplichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenoemde externe werking. Hierdoor moet ook worden bekeken of ontwikkelingen buiten een Natura 2000-gebied negatieve effecten kunnen hebben op de daarbinnen vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen. De Wnb kent voor wat betreft externe werking géén grenzen en schrijft voor dat alle gebieden die mogelijk beïnvloed worden door een activiteit in de toetsing moeten worden meegenomen.

Aanwijzingsbesluiten en de Natura 2000-beheerplannen vormen naast de wet het toetsingskader bij de vergunningverlening.

2.2.1 Programma aanpak stikstof (PAS)

Stikstofdepositie vormde jarenlang een knelpunt bij de besluitvorming over plannen en projecten, omdat in veel Natura 2000-gebieden overbelasting van stikstofdepositie een probleem is voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstof gevoelige natuur in die gebieden. Het programmatische aanpak stikstof, ook wel PAS genoemd, beoogt een oplossing te bieden voor dit probleem. Het PAS verbindt ecologie met economie. Het doel is het beschermen en ontwikkelen van kwetsbare, voor stikstof gevoelige natuur, terwijl tegelijkertijd economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Het programma bevat hiertoe maatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie (bronmaatregelen) en maatregelen die leiden tot een versterking van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden (herstelmaatregelen). Op termijn voorziet het programma met deze gebiedsspecifieke maatregelen in de verwezenlijking van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstof gevoelige natuur in Natura 2000-gebieden. En daarnaast in de tussenliggende tijd in het voorkomen van verslechtering.

Niet alleen in de gebruikersfase is het PAS relevant, maar ook in de aanlegfase. Voor bijvoorbeeld de aanleg van een woonwijk wordt groot materieel ingezet met uitstoot van NO_x. Dit kan voor depositie zorgen in gevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden.

Het PAS is per 1 juli 2015 in werking. Het PAS is in de Wnb opgenomen en uitgewerkt in de Regeling en het Besluit natuurbescherming. Het PAS heeft onder andere als doel de vergunningverlening voor initiatieven die stikstofdepositie veroorzaken vlot te trekken.

Het PAS geldt voor een periode van 6 jaar (2015-2021). Hierbij wordt de beschikbare depositieruimte doorgaans in twee tijdvakken van elk 3 jaar uitgegeven. De provincie en ministerie van EZ hebben als bevoegd gezag de mogelijkheid om de verdeling over de 6 jaren anders in te vullen.

Het PAS is, inclusief de depositieruimte die binnen het programma beschikbaar is, in zijn geheel passend beoordeeld. De gebiedsanalyses, die onderdeel uitmaken van het programma, vormen de onderbouwing van de passende beoordeling op gebiedsniveau. In de gebiedsanalyses is voor elk Natura 2000-gebied onderbouwd dat, tegen de achtergrond van de effecten van de maatregelen die op grond van het programma worden getroffen, het gebruik van de depositieruimte, met inbegrip van ontwikkelingsruimte die beschikbaar is voor projecten, andere handelingen en overige ontwikkelingen, de natuurlijke kenmerken van de te beschermen habitattypen en leefgebieden van beschermde soorten niet zal aantasten. In het kader van het PAS is een prognose gemaakt van de ontwikkeling van de stikstofdepositie in de periode van zes jaar waarvoor het programma wordt vastgesteld en voor de lange termijn tot 2030. Bij het bepalen van de totale te verwachten depositie is in AERIUS rekening gehouden met de cumulatieve bijdragen van alle emissiebronnen in Nederland en het buitenland, gebaseerd op een scenario van hoge economische groei en vaststaand en voorgenomen beleid. De totale te verwachten depositie is betrokken in de passende beoordeling van het gehele programma. De conclusie daaruit is dat bij de gegeven ontwikkeling van de stikstofdepositie en het gebruik van de depositieruimte, met inbegrip van ontwikkelingsruimte de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden niet worden aangetast.

2.3 Beschermde soorten (Wnb H3)

De Wnb kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes (verwezen wordt naar de paragrafen van de wet):

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1)
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoelt in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2)
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3).
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wnb. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

2.3.1 Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de wet) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie tabel 2-1) en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

Tabel 2-1 Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wnb wordt bepaald of er beschermde dier- en plantensoorten kunnen voorkomen in het plangebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

2.3.2 Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

In beginsel moet met mitigerende maatregelen ervoor worden gezorgd dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing.

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 van de Wnb bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang). Onder de Wnb geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit³.

³ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wnb genoemde projecten (van nationaal belang)

Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van EZ een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode.

De provincies zijn het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wnb. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van EZ bevoegd gezag⁴. Het bevoegd gezag voor dit project is de provincie Overijssel.

2.3.3 Mitigerende maatregelen

Indien door mitigerende (verzachtende) maatregelen de negatieve effecten volledig kunnen worden opgeheven, waardoor overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Het gaat erom dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort wordt behouden. De mitigerende maatregelen moeten als randvoorwaarde meegegeven worden aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is moet voor het overtreden van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd

2.3.4 Zorgplicht soortenbescherming

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb art. 1.11. Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

⁴ Besluit Wnb 11 oktober 2016

Opzettelijkheid

In de Wnb is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant..."

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

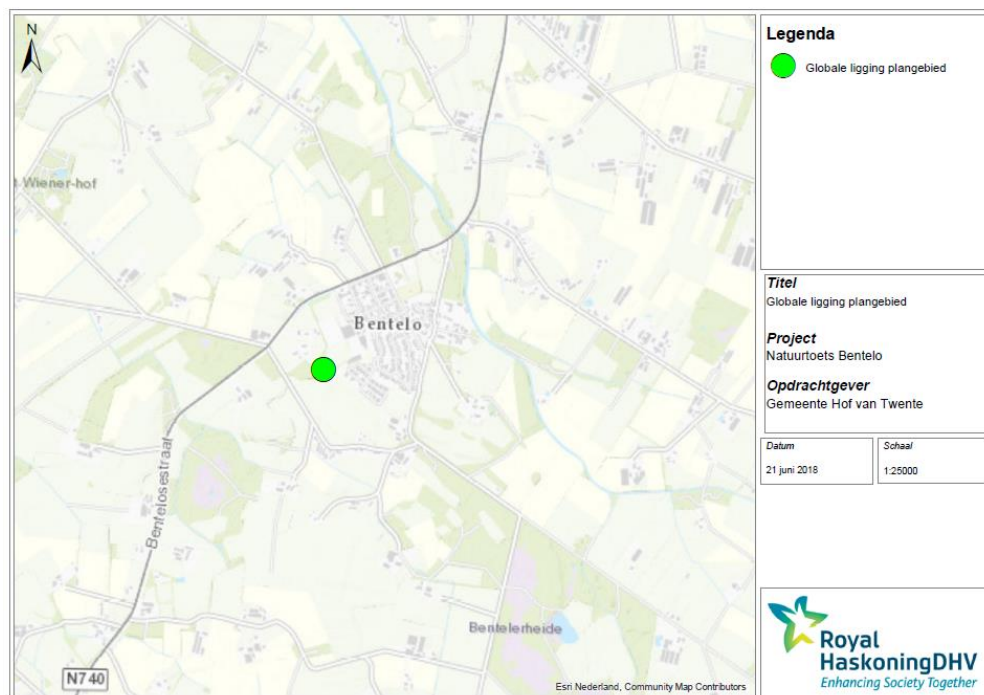
Werkwijze bij ruimtelijke ingrepen

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zullen hebben voor de eventueel aanwezig beschermde inheemse soorten. Hierbij is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en rondom het gebied voor?
- leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wnb betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 3.3, 3.8 of 3.11 van de Wnb) van de verbodsbepalingen van de Wnb vereist?

3 Plangebied en voorgenomen ingreep

Het plangebied is gelegen in de gemeente Hof van Twente aan de westzijde van de dorpskern van Bentelo, zie Figuur 3-1. Het plangebied bestaat in het oosten uit een braakliggend terrein, dat ruig begroeid is. Op deze locatie is de gemeente voornemens woningen te realiseren. Ten westen van de locatie is een vrij jong eikenbos aanwezig (circa 25 jaar oud) met een onverhard wandelpad. Het bos wordt gebruikt door kinderen om in te spelen, dat te zien is aan restanten van hutten en zelfgemaakte paden door het bosje. De gemeente wil dit bos inrichten als speelbos. Hoe het speelbos wordt vormgegeven is op dit moment nog niet bekend. Daarnaast is er een optie om een weg aan te leggen ten zuiden van de nieuwe woningen en het speelbos, tussen de Bosweide en de Kieftenweg. Dit tracé loopt door hooiland (met voornamelijk Engels raaigras) en grasland dat wordt begraaasd door koeien. Het plangebied wordt aan de oostkant begrensd door sportvelden en ten westen door de Kieftenweg. De locatie is gelegen in een kleinschalig agrarisch landschap met houtwallen, afgewisseld door bosjes. Het is nog niet bekend of er bomen worden gekapt ten behoeve van de werkzaamheden. Verder is nog onbekend welk materieel wordt ingezet en in welke periode de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Figuur 3-1: Globale ligging plangebied weergegeven met groene cirkel.

Figuur 3-3: Linksboven: Locatie voor woningbouw, begroeid met opgaande ruigte. Rechtsboven: Locatie voor mogelijk een wegracé. Linksonder: Bos dat wordt omgevormd tot speelbos. Rechtsonder: Restanten van een hut in het bos.

4 Methodiek

Om na te gaan wat het belang is van het plangebied voor de wettelijk beschermde soorten en gebieden is het volgende stappenplan gevolgd, zie Tabel 4-1.

Tabel 4-1 Stappenplan gevolgde werkwijze

1) Inventarisatie van beschermde soorten en gebieden	Er zijn verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd uit de NDFF voor het plangebied en de nabije omgeving van de afgelopen 10 jaar ⁵ . De straal van de opgevraagde gegevens verschilt per soort(groep). Dit is onder ander afhankelijk van de mobiliteit van een soort(groep). Vervolgens is een veldbezoek uitgevoerd op 22 juni 2018, gericht op geschiktheid van de biotopen voor de in de regio voorkomende soorten.
2) Effectbeoordeling soorten	Beknopte analyse van het project in relatie tot de habitat/biotoopeisen van de beschermde soorten uit het gebied.
3) Effectbeoordeling gebiedsbescherming	Beschrijving van de effecten op Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland.
4) Conclusie	Beschrijven van de conclusies, vervolgstappen en voorstellen voor mitigerende maatregelen.

⁵ <https://ndff-ecogrid.nl/>, geraadpleegd mei 2018

5 Natuurtoets Soortenbescherming

5.1 Vaatplanten

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde planten. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen. Het bosje bestaat voornamelijk uit jonge zomereiken met een sterke begroeiing van klimop (ook bodembedekkend). Langs de randen van het bosje groeit plaatselijk adelaarsvaren. De graslanden waar mogelijk het wegtracé wordt aangelegd zijn begroeid met algemene grassoorten zoals Engels raaigras en gestreepte witbol. Op het braakliggende terrein waar de woningen worden gerealiseerd bestaat de vegetatie voornamelijk uit ridderzuring en paardenbloem. Beschermde soorten komen vooral voor op extensief beheerde en bemeste akkers en kalkrijke standplaatsen. Daarnaast komen ze voor in zeer schrale, zwak zure standplaatsen. Dergelijke omstandigheden zijn niet aanwezig. Omdat het plangebied is gelegen in gebied met vrij voedselrijke en verstoorde omstandigheden worden geen beschermde soorten in het plangebied verwacht en kan een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb worden uitgesloten.

Conclusie: Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. vaatplanten is uitgesloten.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van eekhoorn (categorie Andere soort). Daarnaast is de omgeving van het plangebied geschikt als leefgebied van das (categorie Andere soort), gelet op het kleinschalige landschap met houtwalstructuren en bos. Ook steenmarter (categorie Andere soort) is een soort die een voorkeur heeft voor kleinschalig landschap. Verder kunnen meer algemene grondgebonden zoogdieren voorkomen zoals bosmuis en egel. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen en geldt alleen de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.9).

Eekhoorn

Het bosje is geschikt leefgebied voor eekhoorn. Tijdens het veldbezoek is daarom extra gelet op de aanwezigheid van nesten van eekhoorn in de toppen van de bomen. Deze zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Wel vormt het bosje geschikt foerageergebied voor eekhoorn. Eekhoorns kunnen tijdens de aanlegfase mogelijk tijdelijk worden verstoord, maar er is voldoende foerageergebied voorhanden in de directe omgeving van het plangebied. Eekhoorns zijn niet erg verstoringsgevoelig. Eekhoorns komen immers ook veelvuldig voor in stadsparken waar veel recreatie aanwezig is. Door de ingreep gaat geen essentieel leefgebied van eekhoorn verloren. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb is niet aan de orde.

Das

Het kleinschalige landschap in de omgeving van het plangebied is geschikt leefgebied voor de das. Het plangebied zelf kan ook deel uit maken van leefgebied van de das. In het plangebied zijn echter geen dassenburchten of andere sporen van das waargenomen zoals neusputjes, wissels en haren in het prikkeldraad. Ook in de directe omgeving zijn geen burchten of sporen gevonden. Het plangebied en de directe omgeving maken daarom geen deel uit van (essentieel) leefgebied van de das. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb is niet aan de orde.

Steenmarter

Het kleinschalige landschap in de omgeving van het plangebied is geschikt als leefgebied voor steenmarter. Door het ontbreken van takkenhopen, oude schuurtjes e.d. kunnen verblijfplaatsen van steenmarter in het plangebied worden uitgesloten. Mogelijk vormt het plangebied wel onderdeel van het foerageergebied van de steenmarter. In de omgeving is meer en geschikter leefgebied aanwezig (bijvoorbeeld op de boerenerven waar veel oude schuurtjes zijn te vinden). Door de ingreep gaat geen

essentieel leefgebied van steenmarter verloren. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb is niet aan de orde.

Conclusie: Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. grondgebonden zoogdieren is uitgesloten.

5.3 Vleermuizen

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van vleermuizen. Het plangebied vormt wel geschikt leefgebied voor algemene vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis. In de bomen in het plangebied zijn echter geen geschikte holten/spleten waargenomen die kunnen dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Indien een wegtracé wordt aangelegd, moet mogelijk een enkele boom worden gekapt die deel uitmaakt van een houtwal die kan dienen als vliegroute voor vleermuizen. Hierdoor wordt mogelijk een vliegroute ongeschikt. In de omgeving zijn voldoende alternatieve vliegroutes voorhanden die verblijfplaatsen (bijvoorbeeld in de woningen in de dorpskern en de boerderijen in landelijk gebied) met foerageergebieden verbinden, zonder dat vleermuizen ver om moeten vliegen. Het plangebied is daarnaast geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De kwaliteit van het bos als foerageergebied wordt niet aangetast door de ingreep, omdat het overgrote deel van het opgaande groen en de houtopstand – en daarmee de insectenrijkdom – behouden blijft. Ook voor foerageergebied geldt dat voldoende alternatieven voorhanden zijn in de omgeving van het plangebied. Door de ingreep (aanlegfase en gebruiksfase) gaat geen essentieel leefgebied verloren.

Conclusie: Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. vleermuizen is uitgesloten.

5.4 Broedvogels

In de directe omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van onder andere koolmees, boerenwaluw, vink, merel, torenvalk, buizerd. Tijdens het veldbezoek zijn zwartkop, roodborst en winterkoning waargenomen. Het is aannemelijk dat deze soorten in het bosje broeden. Daarnaast kan in het braakliggende terrein met de hoge vegetatie een soort als grasmus broeden en in de graslanden een soort als Kievit.

In het plangebied en de directe omgeving daarvan is extra gelet op het voorkomen van jaarrond beschermde nesten (van o.a. torenvalk en buizerd). Deze zijn ten tijde van het veldbezoek niet waargenomen. Vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest broeden dus niet in of rondom het plangebied. Hierdoor kan een overtreding van de Wnb ten aanzien van jaarrond beschermde nesten worden uitgesloten.

Indien tijdens het broedseizoen wordt gewerkt, dan kunnen tijdens de aanlegfase niet-jaarrond beschermde nesten van broedvogels worden beschadigd/vernield, hetgeen een overtreding is van de Wnb. Om een overtreding van de Wnb met zekerheid te voorkomen moeten de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Indien ook in het broedseizoen wordt gewerkt, moeten de onderstaande mitigerende maatregelen worden genomen:

- Voorafgaand aan het broedseizoen moet de vegetatie ter plaatse van het braakliggende terrein kort worden gemaaid en gehouden. Hiermee wordt voorkomen dat broedvogels zich vestigen in het plangebied;
- Het kappen van bomen mag alleen in het broedseizoen als zeker is dat er geen vogels in broeden en geen vogels broeden op de valplaats van de boom (vast te stellen door een ecooloog);

- Het plangebied wordt voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecooloog gecheckt op de aanwezigheid van broedvogels. Indien deze alsnog aanwezig zijn moet de werkwijze op aangeven van de ecooloog mogelijk worden aangepast.

Conclusie: Door het nemen van mitigerende maatregelen kan het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. niet-jaarrond beschermde broedvogels worden uitgesloten. Soorten met jaarrond beschermd nest komen niet voor.

5.5 Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van bruine kikker bekend (categorie Andere soort). Voor deze soort geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen en geldt alleen de algemene zorgplicht (voor maatregelen zie paragraaf 5.9). Door het ontbreken van permanent watervoerende elementen in het plangebied kan voortplantingsbiotoop van amfibieën in het plangebied worden uitgesloten. In de omgeving van het plangebied is geen voortplantingsbiotoop van strikt beschermde amfibieën bekend. Het gebruik van potentiële winterbiotoop (het bosje) door beschermde soorten (waarvoor geen vrijstelling geldt) is dan ook niet aannemelijk. Een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb is uitgesloten.

Conclusie: Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. amfibieën is uitgesloten.

5.6 Reptielen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van reptielen bekend. In het plangebied is geen geschikt leefgebied voor reptielen aanwezig. Het ontbreekt er aan open bossen, ruige bermen, heidevelden en watervoerende elementen. Een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb is uitgesloten.

Conclusie: Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. reptielen is uitgesloten.

5.7 Vissen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen. In het plangebied zijn geen permanent watervoerende elementen aanwezig waardoor het voorkomen van beschermde vissen op voorhand kan worden uitgesloten. Een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb is uitgesloten.

Conclusie: Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. vissen is uitgesloten.

5.8 Ongewervelden

In de NDFF zijn geen waarnemingen bekend van beschermde ongewervelden in de omgeving van het plangebied. De meeste beschermde ongewervelden hebben hele specifieke biotoopeisen die alleen nog maar in natuurgebieden te vinden zijn. Maar ook voor soorten als sleedoornpage, iepenpage of bruine eikenpage die ook buiten natuurgebieden voorkomen is geen geschikt leefgebied aanwezig door het ontbreken van iepen en sleedoorns. Bruine eikenpage legt eitjes op kleine 'kwijnende' eiken. Deze zijn niet aanwezig in het plangebied. Een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb is uitgesloten.

Conclusie: Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb t.a.v. ongewervelden is uitgesloten.

5.9 Algemene zorgplicht

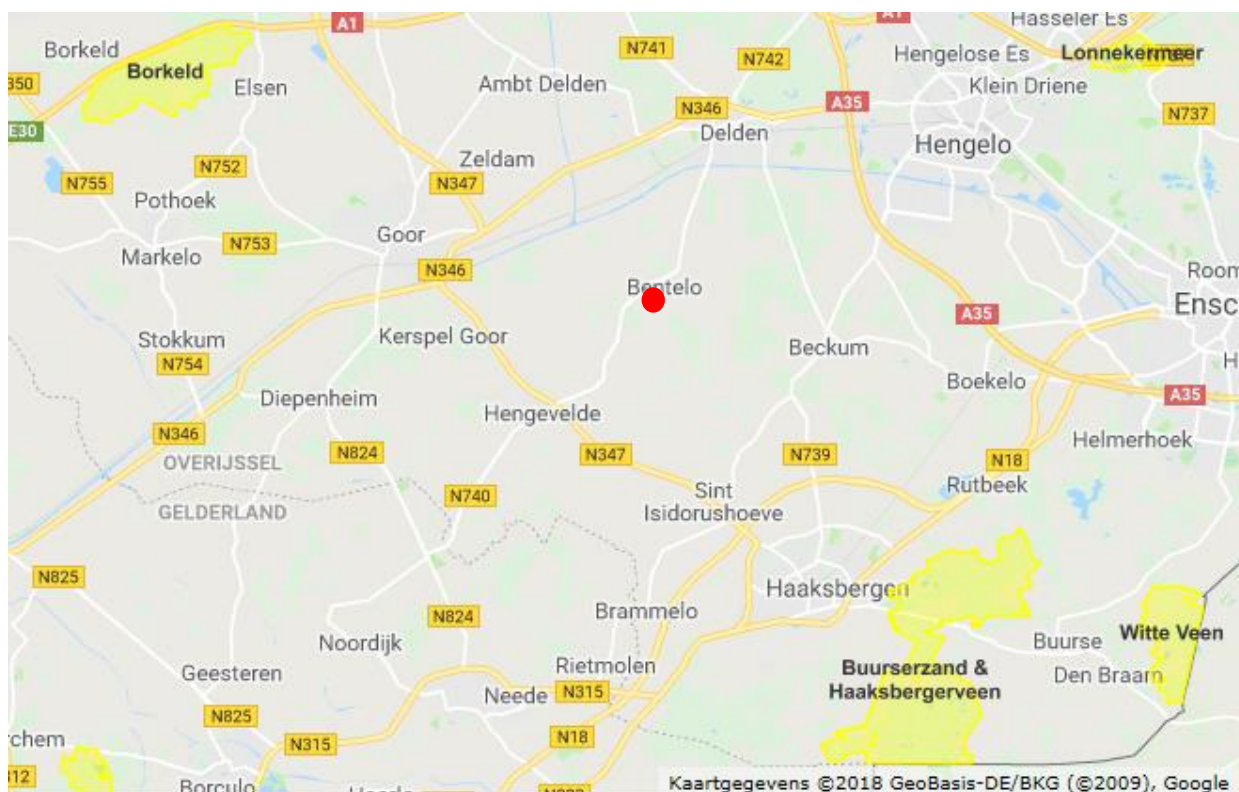
Voor alle soorten geldt de algemene zorgplicht. Onderstaand worden een aantal maatregelen beschreven om aan de algemene zorgplicht te voldoen:

- De werkzaamheden worden bij voorkeur alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Veel algemene en beschermde diersoorten (vleermuizen) zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Er wordt één richting opgewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben;
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecoloog.

6 Natuurtoets Gebiedsbescherming

6.1 Natura-2000

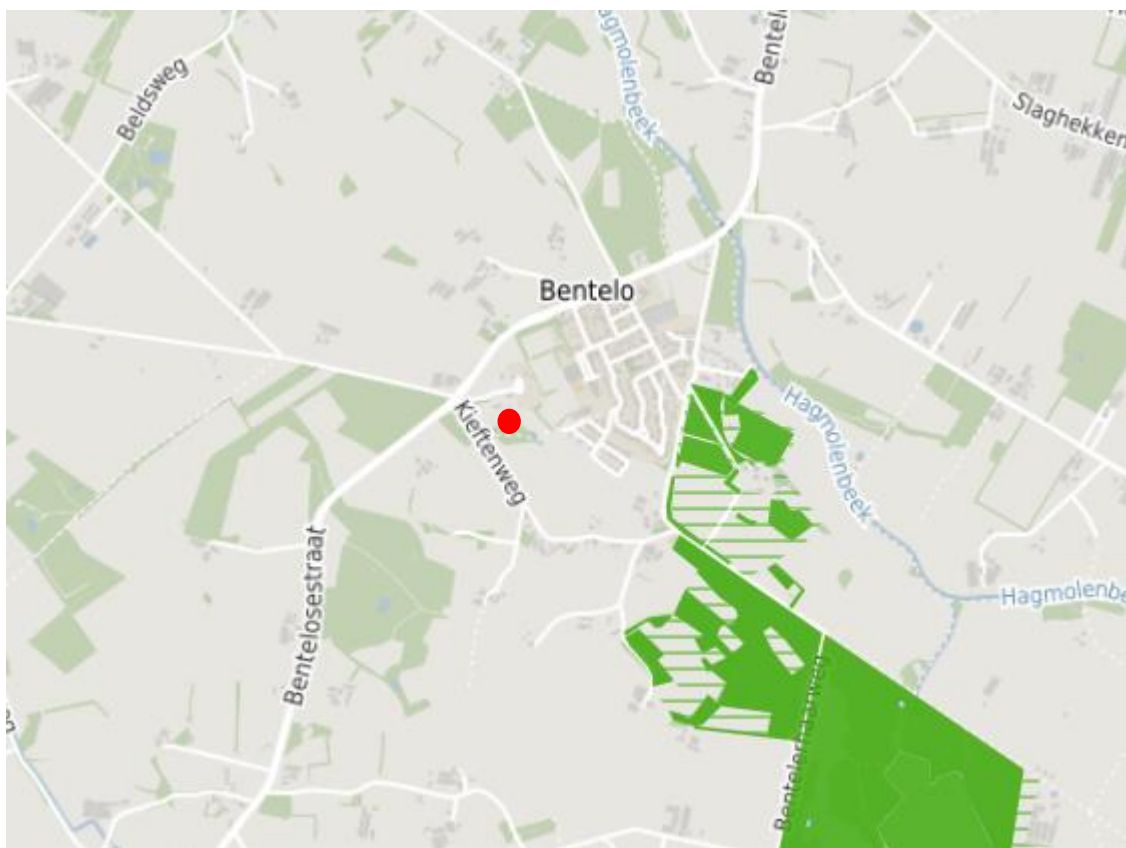
Het plangebied ligt op meer dan 9 kilometer afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen, zie [Figuur 6-1](#). Door de grote afstand en de aard van de ingreep zijn negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van de ingreep op voorhand uit te sluiten.

Figuur 6-1 Ligging plangebied (rode stip) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (geel) (www.synbiosys.alterra.nl)

6.2 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt niet op en grenst niet aan percelen die deel uitmaken van NNN. De ingreep heeft daarom geen effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied dat onderdeel is van NNN.

Figuur 6-2 Ligging plangebied (rode stip) ten opzichte van NNN (groen) (www.overijssel.nl)

7 Conclusie en aanbevelingen

7.1 Soortbescherming

Broedvogels

Tijdens de aanlegfase kunnen niet-jaarrond beschermde nesten van broedvogels worden beschadigd/vernield, hetgeen een overtreding is van de Wnb. Om een overtreding van de Wnb met zekerheid te voorkomen moeten de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Indien ook in het broedseizoen wordt gewerkt moeten de onderstaande mitigerende maatregelen worden genomen:

- Voorafgaand aan het broedseizoen de vegetatie ter plaatse van het braakliggende terrein kort worden gemaaid en gehouden. Hiermee wordt voorkomen dat broedvogels zich vestigen in het plangebied;
- Het kappen van bomen mag alleen in het broedseizoen als zeker is dat er geen vogels in broeden en geen vogels broeden in de valrichting van de boom (vast te stellen door een ecooloog);
- Het plangebied wordt voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecooloog gecheckt op de aanwezigheid van broedvogels. Indien deze alsnog aanwezig moet de werkwijze op aangeven van de ecooloog mogelijk worden aangepast.

Overige soortgroepen

Ten aanzien van de overige soortgroepen hoeven geen specifieke maatregelen genomen te worden. Wel moet rekening gehouden worden met de algemene zorgplicht. Om aan de zorgplicht te voldoen kunnen de volgende maatregelen worden genomen:

- De werkzaamheden worden bij voorkeur alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Veel algemene en beschermde diersoorten (vleermuizen) zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Er wordt één richting opgewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben;
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog.

7.2 Gebiedsbescherming

De werkzaamheden hebben geen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden en hebben geen effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van gebied dat onderdeel is van NNN. In het kader van gebiedsbescherming hoeven geen aanvullende maatregelen worden genomen.

8 Literatuur

Bij12. (2017). *Kennisdocument Das*.

FLORON. (2016). *FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten*. Opgeroepen op november 18, 2016, van Verspreidingsatlas: <https://www.verspreidingsatlas.nl/0301>

Nationale Databank Flora en Fauna. (2018). *Uitvoerportaal*. Opgeroepen op juni 2018, van NDFF-ecogrid: <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

Provincie Overijssel. (2013, december). *Atlas van Overijssel*. Opgeroepen op juli 28, 2017, van Gisopenbaar overijssel: http://gisopenbaar.overijssel.nl/viewer/app/atlasvanoverijssel_basis/v1?bookmark=8a94214348c9dda70148cb0426b10002

RAVON. (2018). *Kamsalamander*. Opgeroepen op april 12, 2018, van <http://www.ravon.nl/Infotheek/Soortinformatie/Amfibie%C3%ABn/Kamsalamander/tabid/1365/Default.aspx>

Voedselkwaliteit, M. v. (sd). */www.synbiosys.alterra.nl/natura2000*. Opgeroepen op januari 9, 2018, van <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/default.aspx?main=gebieden>

Zoogdierenvereniging. (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Zeist: Naturalis Biodiversity Center, EIS.

Zoogdierenvereniging. (2017). *Startpagina das*. Opgeroepen op juli 25, 2017, van Zoogdierenvereniging: <http://www.zoogdierveniging.nl/das>

Zoogdierenvereniging. (2017). *Startpagina Steenmarter*. Opgeroepen op juli 25, 2017, van Zoogdierenvereniging: <http://www.zoogdierveniging.nl/steenmarter>